

2021-07-02
Dnr 2021:995
1 (8)

Alingsås kommun
kultur.utbildning@alingsas.se
Alströmergymnasiet sektor 3
jennie.larssonhaggstrom@alingsas.se

Kvalitetsgranskning av reella möjligheter till grundläggande behörighet för elever på yrkesprogram

Skolinspektionen genomför med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) en tematisk kvalitetsgranskning. Syftet med granskningen är att bedöma kvaliteten i hur olika gymnasieskolor möjliggör för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola.¹

Med anledning av alla de utmaningar som skolor har att hantera under rådande pandemi fattar Skolinspektionen i denna kvalitetsgranskning beslut med rekommendationer utan krav på redovisning.

Denna granskning avser Alströmergymnasiet sektor 3 i Alingsås kommun. Huvudman för skolan är Alingsås kommun. Totalt cirka 40 slumpvis utvalda gymnasieskolenheter ingår i granskningen. Alströmergymnasiet sektor 3 är en av dessa. På skolenheten går 72 elever på något av enhetens följande yrkesprogram: vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet. Skolinspektionen har genomfört två gruppintervjuer med elever, en gruppintervju med lärare, en intervju med skolans studie- och yrkesvägledare samt en intervju med rektorn. Intervjuerna genomfördes via videolänk 17 maj 2021 av utredarna Hanaa Filali och Lena Johansson. Intervjuerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudman och skola. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut.

Skolinspektionen framhåller vikten av att de elever som har bidragit med synpunkter informeras om detta beslut.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras runt årsskiftet 2021/22.

¹ De kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskola, och som inte ingår i de flesta yrkesprogram, är svenska 2 och 3, alternativt svenska som andraspråk 2 och 3, samt engelska 6. Dock ingår svenska 2/svenska som andraspråk 2 i de programgemensamma ämnena på vård- och omsorgsprogrammet och barn- och fritidsprogrammet och engelska 6 på hotell- och turismprogrammet.

2021-07-02
Dnr 2021:995
2 (8)

Skolinspektionens beslut

Granskningen utgår från följande övergripande frågeställning:

I vilken utsträckning har elever på yrkesprogram reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp för det granskade området. En sammanställning av de författningar som granskningen utgår från finns bifogad som bilaga sist i beslutet.

Skolinspektionen bedömer att eleverna vid Alströmergymnasiet sektor 3 i hög utsträckning har reella möjligheter att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet, men att utvecklingsområden finns.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier rekommenderar Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete inleds med att:

- tydliggöra informationen till alla elever om deras möjligheter att läsa behörighetsgivande kurser,
- följa upp och analysera elevernas val av behörighetsgivande kurser.

Skolinspektionens bedömningar

Reella möjligheter för elever på yrkesprogram att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet

Här bedöms kvaliteten i skolans arbete i förhållande till hur skolan:

- Informerar och vägleder elever
- Organiserar och planerar behörighetsgivande kurser
- Följer upp och analyserar skillnader mellan olika yrkesprogram och mellan olika elevgrupper

Informationen och vägledningen fungerar i huvudsak bra men kan tydliggöras till elever som läser nationellt godkänd idrottsutbildning

Granskningen visar att de flesta elever vid Alströmergymnasiet sektor 3 får information och vägledning om sina möjligheter att läsa de kurser som ger grundläggande behörighet.

2021-07-02
Dnr 2021:995
3 (8)

Av intervjuer framgår att studie- och yrkesvägledaren har ett uppdrag att kontinuerligt informera eleverna om bland annat vilken nytta eleverna kan ha av att läsa behörighetsgivande kurser. Inför elevernas val av kurser för kommande läsår informerar studie- och yrkesvägledaren respektive klass om möjligheterna att välja kurserna.

Informationen ges också genom en folder och publiceras på skolans digitala plattform. Därtill får eleverna information om de behörighetsgivande kurserna av sina mentorer och lärare. Även vårdnadshavare får information vid föräldramöten. Med anledning av pandemin har informationen under innevarande läsår genomförts digitalt, i form av en film riktad till elever på yrkesprogram.

Vidare visar granskningen att eleverna får möjlighet till individuell vägledning. Av intervjuer framgår att elever uppmuntras till individuell vägledning av såväl lärare och mentorer som studie- och yrkesvägledaren. Studie- och yrkesvägledaren arbetar i viss mån uppsökande i de fall där hen, i samarbete med rektorn och mentorerna, identifierat elever som kan vara i behov av vägledning. Vidare berättar eleverna att de använder skolans digitala plattform för att ställa frågor till eller komma i kontakt med studie- och yrkesvägledaren.

I granskningen framkommer dock en delad bild av vilken information elever som läser sin gymnasieutbildning i kombination med nationellt godkänd idrottsutbildning får. Studie- och yrkesvägledare, lärare och mentorer uppger att det är svårt för dem att läsa samtliga kurser som ger grundläggande behörighet. Detta eftersom engelska 6 ges som utökat program och kan innebära schemakrockar. Berörda elever informeras därför främst om sina möjligheter att läsa kursen efter avslutad gymnasieutbildning, inom vuxenutbildningen. Rektorn uppger istället att eleverna ges samma information som övriga elever med tillägget att de kan läsa engelska 6 som utökat program, utan att det uppstår schemakrockar. Rektorn exemplifierar med en elev som har läst nationellt godkänd idrottsutbildning och engelska 6 som utökat program. Av inskickat underlag och från intervju med rektor framkommer att de elever som vill läsa kursen ansöker hos rektorn om utökat program och att rektorn då samtalar med eleven för att försäkra sig om att eleven tror sig klara kursen.

Elever har organisatoriska möjligheter att läsa behörighetsgivande kurser

Av granskningen framgår att elever har organisatoriska möjligheter att läsa kurser som ger grundläggande behörighet inom sitt program, som programfördjupning och individuellt val. Elever som läser sin gymnasieutbildning i kombination med nationellt godkänd idrottsutbildning kan läsa behörighetsgivande kurser som programfördjupning och utökat program.

2021-07-02
Dnr 2021:995
4 (8)

Vidare visar granskningen att skolan har organiserat och schemalagt de behörighetsgivande kurserna så att undervisningen inte krockar med elevernas arbetsplatsförlagda lärande (APL). För de elever som läser utökat program utformas individuella lösningar så att eleverna får sin undervisningstid. Det framgår också att eleverna har möjlighet att få stöd i de behörighetsgivande kurserna på samma sätt som i övriga kurser. Exempelvis erbjuder skolan alla elever Bokstödet. Dit kan eleverna vända sig för att få stöd i särskilda uppgifter eller kurser. Studie- och yrkesvägledaren uppger att Bokstödet är öppet två gånger i veckan och bemannas av minst en lärare.

Rektorn analyserar inte elevers val av behörighetsgivande kurser

Granskningen visar att det inte sker någon systematisk uppföljning eller analys av elevernas val av behörighetsgivande kurser.

Rektor berättar emellertid att hen årligen följer upp andelen elever på skolenhetens yrkesprogram som tar examen med grundläggande behörighet samt antal elever som inte fullföljer kurserna. I både intervjuer och i inskickad statistik framkommer att det finns vissa skillnader mellan programmen i andelen elever som har valt att läsa samtliga kurser som ger grundläggande behörighet. Granskningen visar även skillnader i andelen elever som fullföljer kurserna, såväl mellan programmen som mellan könen. Rektorn är i viss mån medveten om skillnaderna, men det är inget som systematiskt har analyserats på skolan.

Rekommendation

Sammanfattningsvis visar granskningen att eleverna vid Alströmergymnasiet sektor 3 har möjlighet att läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet. Det framkommer emellertid olika bilder av vilken information elever som läser sin gymnasieutbildning i kombination med nationellt godkänd idrottsutbildning får, kring möjligheten att läsa de kurser som ger grundläggande behörighet. Skolinspektionen rekommenderar att skolan ser över så att alla elever får information om att de har rätt att läsa de kurser som ger grundläggande behörighet inom ramen för sin gymnasieutbildning. Skolan bör även se till att eleverna kan välja att läsa de behörighetsgivande kurserna som utökat program utan särskilt beslut från rektorn.²

För att ytterligare höja kvaliteten i utbildningen rekommenderar Skolinspektionen även att rektorn följer upp och analyserar elevernas val av behörighetsgivande kurser. Exempelvis skulle skillnader mellan elevgrupper och program kunna följas upp. En ökad kunskap om orsakerna till hur olika elevgrupper väljer kan leda till att skolan får syn på ytterligare orsaker till elevers val av och resultat på kurser. Utifrån den kunskapen kan

² 16 kap. § 3 skollagen (2010:800), 4 kap. § 23 gymnasieförordningen (2010:2039)

2021-07-02
Dnr 2021:995
5 (8)

skolan vid behov anpassa informationsinsatser och sin organisation för att underlätta för eleverna att göra medvetna val.

Skolinspektionen avslutar med detta beslut denna granskning.

På Skolinspektionens vägnar

X Ylva Gunnars

Beslutsfattare
Signerat av: Ylva Gunnars

X Hanaa Filali

Föredragande
Signerat av: Hanaa Filali

I handläggningen av ärendet har även utredare Lena Johansson deltagit.

Författningsstöd

Skollagen (2010:800)

2 kap. 8 §

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i denna lag, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar.

2 kap. 10 §

Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn fattar i övrigt de beslut och har det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i denna lag eller andra författningar.

Rektorn får uppdra åt en anställd eller en uppdragstagare vid förskole- eller skolenheten som har tillräcklig kompetens och erfarenhet att fullgöra enskilda ledningsuppgifter och besluta i frågor som avses i första stycket, om inte annat anges.

2 kap. 29 §

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Även den som avser att påbörja en utbildning ska ha tillgång till vägledning.

4 kap. 3 §

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.

4 kap. 4 §

Sådan planering, uppföljning och utveckling av utbildningen som anges i 3 § ska genomföras även på förskole- och skolenhetsnivå.

Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Barn i förskolan, deras vårdnadshavare och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Rektorn ansvarar för att kvalitetsarbete vid enheten genomförs enligt första och andra styckena.

2021-07-02
Dnr 2021:995
7 (8)

4 kap. 5 §

Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet enligt 3 och 4 §§ ska vara att de mål som finns för utbildningen i denna lag och i andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. 15 kap. 19a §

Varje elev ska ha en mentor som ska följa elevens kunskapsutveckling och studiesituation med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet. Mentorn ska särskilt uppmärksamma tecken på att eleven kan behöva stöd och i så fall skyndsamt informera berörd skolpersonal.

15 kap. 20 §

Minst en gång varje termin ska rektorn se till att eleven ges en samlad information om elevens kunskapsutveckling och studiesituation (utvecklingssamtal).

En elevs vårdnadshavare ska få sådan information som avses i första stycket.

16 kap. 3 §

Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.

Alla elever på yrkesprogram ska inom ramen för sin gymnasieutbildning ges möjlighet att uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning som påbörjas på grundnivå.

26 kap. 19 §

Statens skolinspektion ska granska kvaliteten i sådan utbildning och annan verksamhet som står under dess tillsyn eller under tillsyn av en kommun enligt detta kapitel.

Gymnasieförordningen (2010:2039)**4 kap. 5 §**

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får erbjudas som programfördjupning för varje program.

4 kap. 7 § första–fjärde stycket

Huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om vilka kurser som ska erbjudas som individuellt val.

Eleven har dock rätt att inom utrymmet för individuellt val läsa

1. en kurs i idrott och hälsa utöver vad som finns på studievägen,
2. minst en kurs i estetiska ämnen, och
3. de kurser som krävs för grundläggande högskolebehörighet på grundnivå om eleven går på ett yrkesprogram.

2021-07-02
Dnr 2021:995
8 (8)

Undantag från vad som föreskrivs i andra stycket 1 och 2 får göras om det finns synnerliga skäl.

Statens skolverk får meddela föreskrifter om vilka kurser som får ingå i de ämnen som avses i andra stycket 2.

4 kap. 23 §

En elev får delta frivilligt i undervisning i en eller flera kurser som ligger utanför elevens fullständiga program, om eleven på ett tillfredsställande sätt kan antas genomföra såväl kurserna på den ordinarie studievägen som de frivilliga kurserna (utökat program). Beslutet fattas av rektorn.

En elev på ett yrkesprogram i gymnasieskolan har utan särskilt beslut rätt att som utökat program läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet till högskoleutbildning på grundnivå. Huvudmannen är dock bara skyldig att tillgodose detta om eleven senast vid utgången av det andra läsåret har anmält att han eller hon vill läsa de aktuella kurserna.

En elev som följer ett utökat program har rätt till garanterad undervisningstid utöver vad som föreskrivs i 16 kap. 18 § respektive 19 kap. 20 § skollagen (2010:800).

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan

2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

Personalen ska, efter en av rektorn gjord arbetsfördelning, bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke, samt informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka sådana begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund.

2.6 Rektorns ansvar

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och att återvändsgränder i studiegången undviks, eleverna får information inför utbildningens början, får en väl utformad introduktion i utbildningen, i ämnen och kurser samt får stöd att formulera mål för sina studier, studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får information om och vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför val av framtida utbildning och yrke, samt skolan i dialog med eleven upprättar en individuell studieplan för varje elev och reviderar den vid behov.